

INICIJATIVA

Časopis osoba sa invaliditetom - 2017. godina - broj 126

VLADA TK

KynHysry

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Vlada Federacije Bosne i Hercegovine
Ministarstvo rada i socijalne politike

SADRŽAJ

UKLJUČIVANJE INVALIDITETA U PROGRAME ZA SUZBIJANJE RODNO ZASNOVANOG NASILJA	3 - 4
MEĐUNARODNI DAN BIJELOG ŠTAPA	5
RAZGOVOR S POVODOM	6 - 7
PRIČAJMO S DJECOM O OSOBAMA S INVALIDITETOM	8 - 9
IMAM DIJETE S INVALIDITETOM	10
PROMOCIJE	11 - 12
ČLAN 19. UN KONVENCIJE - KOMENTAR	13
“DJEVOJCICE MOJA”	14 - 15
USPOMENE	16 - 17
“FREEDOM DRIVE 2017” BRUSSELS, BELGIJA 25. - 28. SEPTEMBAR, 2017. GODINE	18 - 20
VI U BIH ZAISTA POSTIŽETE PUNO, S OBZIROM NA TO ČIME RASPOLAŽETE	21 - 23
FINCI UKIDAJU SVE ŠKOLSKE PREDMETE	24
PLAŽE ZA OSOBE S INVALIDITETOM	25
DA, RAZLIČIT SAM, PA ŠTO?	26
DRUG DRUGU KUPIO KOLICA	27
AH, TA USAMLJENOST	28
SYLVESTER STALLONE	29
ŠARENA STRANA	30
NEMA UDOVA, ALI NI GRANICA	31

NEKE INFORMACIJE KORIŠTENE SU SA INTERNET STRANICA.

Informativni centar za osobe sa invaliditetom “Lotos” Tuzla

Redakcija:

Fikreta Hasanović
Suvad Zahirović
Jasminko Bijelić
Adisa Kišić

Grafički dizajn:

Dženita Rahmanović

IN MEMORIAM

Sanja Zahirović (1963 - 2015)

Glavni i odgovorni urednik:

Fikreta Hasanović

Adresa redakcije:

M. i Ž. Crnogorčevića 3
75 000 Tuzla
Tel./Fax: + 387 35 251-476, 251-245

E-mail:

ic.loتوs@bih.net.ba
info@ic-loتوs.org.ba

Web:

www.ic-loتوs.org.ba

Izdavač:

Informativni centar za osobe sa invaliditetom “Lotos” Tuzla

Tiraž:

1000 primjeraka

INICIJATIVA (lat.)

Podsticaj za neku aktivnost posebno u pravu, zakonodavna inicijativa, pravo na podnošenje prijedloga zakona i drugih akata s pravnim dejstvom.

Uopšte, “čovjek od inicijative” je onaj koji samostalno preduzima potrebnu aktivnost u svom ili širem djelokrugu privatnog ili javnog života, ne čekajući za sve naredbe ili spoljašnji podsticaj.

Broj: 08-651-437-4/97

Sarajevo 16.12.1997. god.

Redni broj: 747

Upis u evidenciju javnih glasila izvršen u skladu sa Zakonom o javnom informisanju.

UKLJUČIVANJE INVALIDITETA U PROGRAME ZA SUZBIJANJE RODNO ZASNOVANOG NASILJA

Približno 7,6 miliona osoba sa invaliditetom širom svijeta nalazi se u situaciji prisilnog raseljavanja. U tom okruženju, rodno zasnovano nasilje, a posebno seksualno nasilje i eksploatacija, često eskalira, jer su mehanizmi socijalne, društvene i državne zaštite oslabljeni. Svjetska zdravstvena organizacija navodi da su u razvijenim zemljama stope nasilja 4 do 10 puta veće među osobama sa invaliditetom nego kod osoba bez invaliditeta. Iako ovo ima značajne implikacije na zaštitu osoba sa invaliditetom u humanitarnom radu, osobe sa invaliditetom su često isključene iz programa i usluga za zaštitu od rodno zasnovanog nasilja. Kao odgovor, Ženska komisija za izbjeglice (Women's Refugee Commission) i Međunarodni komitet spasa (International Rescue Committee) sproveli su istraživački projekat kako bi identifikovali prepreke za pristup programima i uslugama za zaštitu od rodno zasnovanog nasilja i procijenili mogućnost uključivanja invaliditeta u programe koji se bave suzbijanjem rodno zasnovanog nasilja. Participativno istraživanje je sprovedeno u sukobom zahvaćenim zajednicama u Burundiju, Etiopiji, Jordanu i sjevernom Kavkazu u Ruskoj Federaciji.

SAŽETAK ISTRAŽIVAČKIH NALAZA

- Intersekcija roda, invaliditeta i raseljavanja povećava rizik od nasilja za žene, djevojčice, dječake, muškarce sa invaliditetom i staratelje osoba sa invaliditetom ženskog spola.
- Žene sa fizičkim invaliditetom koje su izolovane u svojim domovima prijavljuju silovanje i nasilje od strane intimnog partnera, a neke su izložene seksualnom nasilju koje je redovno, koje se ponavlja i koje se čini od strane više počinitelja.
- Žene, djevojke, dječaci i muškarci sa intelektualnim i mentalnim invaliditetom su ranjiviji na seksualno nasilje u humanitarnom

kontekstu, zbog nedostatka:

- informacija o rodno zasnovanom nasilju,
- svijesti o ličnoj sigurnosti i
- socijalne mreže koja ih štiti.
- Žene i adolescentkinje kojima se neproporcionalno više u odnosu na muškarce prepostavlja uloga njege i brige u domaćinstvima osoba sa invaliditetom, izložene su maltretiranju i eksploataciji kada traže pomoć ili prihod, gde je to izvan društvenih normi koje važe za žene.
- Stavovi članova porodice, pružalaca usluga zaštite od rodno zasnovanog nasilja i članovi zajednice, najveća su prepreka za uključivanje invaliditeta u aktivnosti koje se odnose na zaštitu od rodno zasnovanog nasilja.

KLJUČNE PREPORUKE

Preporuke za pružaoce usluga u programima koji se bave rodno zasnovanim nasiljem

- Obezbijediti obuku i sticanje znanja o interakciji roda i invaliditeta za menadžere programa rodno zasnovanog nasilja i pružaoce usluga, uspostaviti zajedničko razumijevanje i posvećenost pristupu zasnovanom na ljudskim pravima i pristupu usmjerenom na osobe koje preživljavaju rodno zasnovano nasilje kada se radi sa ovom grupom.
- Uključivati žene i djevojke s invaliditetom kao osoblje i volontere u programe rodno

zasnovanog nasilja, i zagovarati za njihovo uključivanje u udruženja koja su aktivna u zajednici.

- Dati prioritet osobama sa invaliditetom i starateljima osoba sa invaliditetom kao učesnicima u aktivnostima koje jačaju socijalne mreže podrške.
- Ovo je posebno važno za prevenciju nasilja nad osobama sa najvećim rizikom: adolescentkinje sa invaliditetom; žene sa fizičkim invaliditetom koji su izolovane u svojim domovima; žene staratelji i žene, djevojčice, dječaci i muškarci sa intelektualnim invaliditetom.
- Postaviti ciljeve za uključivanje žena sa invaliditetom i žena staratelja u programiranju ekonomskog osnaživanja.

• Prepoznati i tražiti da se ublaže eventualne negativne posljedice njihovog učešća u ovim aktivnostima, uključujući i uticaj na druge žene i djevojke u domaćinstvu.

Preporuke za osobe sa invaliditetom

- Obučiti osoblje o rodu i rodnoj neravnopravnosti da bi se ojačalo razumijevanje različitih načina na koje sukobi i raseljavanje pogadaju žene, djevojčice, dječake i muškarce sa invaliditetom, i prilagoditi aktivnosti i usluge u skladu s tim.
- Podizati svijest o rizicima nasilja nad ženama s kojima se suočavaju žene i djevojke s invaliditetom tokom krize i obezbijediti obuku o komunikaciji sa žrtvama i o izradi odgovarajućih uputa pružaocima usluga u programima rodno zasnovanog nasilja.
- Podsticati umrežavanje između

izbjeglica i raseljenih osoba i organizacija osoba sa invaliditetom, i između žena s invaliditetom i ženskog pokreta u državama i regionima zahvaćenim sukobom.

Preporuke za donatore i vlade

- Zahtijevati odgovornost humanitarnih organizacija za rješavanje potreba osoba s invaliditetom i njihovih staratelja u programima koji se bave rodno zasnovanim nasiljem.
- Istaći pozitivne prakse iz različitih organizacija da bi se podsticalo uključivanje invaliditeta i rodno osjetljivog pristupa.
- Zalagati se da sva pitanja koja proističu iz invaliditeta i roda, uključujući i nasilje nad ženama, budu prepoznata u svim međunarodnim instrumentima.

MEĐUNARODNI DAN BIJELOG ŠTAPA

Bijeli štap je pomagalo koje omogućuje samostalno kretanje slijepih i slabovidnih osoba, te je znak i simbol slike osobe u prometu. Postao je pomagalo slijepih osoba između dva svjetska rata. Često se vode rasprave o njegovom „izumitelju“. Prema nekim povjesničarima bijeli štap je izumio James Biggs iz Bristola, 1921. godine. On je nakon gubitka vida odlučio svoj štap koji je koristio za lakše kretanje obojiti u bijelu boju kako bi bio vidljiviji u prometu. Međunarodni

dan bijelog štapa obilježava se svake godine 15. oktobra od 1964., kada je Lyndon Johnson, tadašnji predsjednik SAD-a, taj datum proglašio Danom bijelog štapa. Tek je deset godina kasnije došlo do njegove međunarodne upotrebe. Velike zasluge za njegovo širenje idu Guilly d'Herbemont koja je 1931. godine započela s nacionalnim pokretom upotrebe bijelog štapa za slike osobe u Francuskoj. Iz Francuske su se slični pokreti proširili i u druge zemlje.

ISTRAŽIVANJA...

Broj slijepih osoba širom svijeta utrostručit će se u sljedeće četiri decenije, navodi se u novom istraživanju. Naučnici predviđaju da će broj slučajeva porasti sa 36 miliona na 115 miliona do 2050. godine ukoliko se ne uloži više sredstava u liječenje. Najveći broj slijepih osoba živi u Južnoj Aziji i Subsaharskoj Africi. Broj osoba koje imaju poteškoće s vidom je u padu, ali s obzirom na to da populacija raste i da je životni vijek produžen, istraživači predviđaju da će broj ljudi s oštećenim vidom biti mnogo veći.

Podaci iz 188 zemalja pokazuju da trenutno ima više od 200 miliona ljudi s oštećenjem vida, a da će ih do 2050. godine biti više od 550 miliona. "Čak i srednja vizuelna oštećenja mogu imati značajan uticaj na život osobe. Smanjuje se njihova nezavisnost i ljudi često ne mogu voziti. Također, to utiče na njihove obrazovne i ekonomski mogućnosti", rekao je profesor Rupert Bourne s Univerziteta Anglia Ruskin. Studija

poziva na veća ulaganja sredstava u liječenje, operacije i nošenje adekvatne dioptrije. "Postoje vrlo lako primjenjive intervencije koje su jeftine i traže vrlo malo ulaganja", dodao je Bourne. Dobrotvorno udruženje "Sightsavers" koje radi u više od 30 zemalja svijeta pokušava spriječiti sljepoću koja je posljedica neadekvatnog liječenja ili njegovog potpunog izostanka. Poručili su kako zdravstveni sistemi u zemljama u razvoju trebaju biti unaprijeđeni te da treba biti obučeno više ljekara i medicinskih sestara za zdravstvenu njegu očiju.

**"...NE MOGU NAS VIDJETI
...ALI NAS MOGU NAUČITI
...KAKO OSJEĆATI
...VOLJETI
...KAKO POMOĆI..."**

RAZGOVOR S POVODOM

Almira Hasic je mlađa i pozitivna osoba sa invaliditetom koja ne vidi, ali to na veličanstven način kompenzira svojim vedrim duhom, hrabrošću i uspjesima koje niže. Diplomirana

je socijalna radnica, inicijator i pokretač Savjetovališta za osobe sa invaliditetom čiji je cilj poboljšanje kvaliteta njihovih života, kroz rad sa pojedincima i užom i širokem socijalnom sredinom. Dobitnica je srebrne i bronzane plakete za projekat na fakultetu. Uspješno je završila niz edukacija - pisanje projekata, javno zagovaranje, engleski jezik itd.

Dragi naši čitaoci, pročitajte šta je Almira podijelila s nama, šta ima da nam kaže o svojim stavovima i osobinama, šta je ljuti a šta veseli i kakav je njen životni put...

Za sebe mogu reći da sam krajnje tolerantna i krajnje arogantna. Pokušavam razumjeti ljudi makar površno a nikako kad ne poznaju smisao i suštinu svijeta različitosti. Arogancija je prisutna kad shvatim da i pored svih maksimalnih napora, želje i volje da budemo jednaki iznova nailazim na očigledno nepremostive prepreke u glavama ljudi.

INICIJATIVA: Živi li slijepa osoba u mraku? Da li je to zabluda koju istinom smatraju osobe koje vide?

Zablude, predrasude i stereotipi za mene su mnogo veće prepreke od fizičkih barijera. Ja mnogo više vremena potrošim na stvari koje osobe sa svjetлом pred očima mogu brže uraditi, npr. kombinovati boju odjeće i po određenim detaljima biti sigurna da

neću pogriješiti, koliko puta trebam okrenuti prekidač na mašini za veš kako bih tačno podesila željenu temperaturu itd. Sa šireg aspekta, da li ćemo živjeti u mraku u pravom smislu te riječi zavisi od niza okolnosti, a u najvećoj mjeri od okruženja u kome osobe sa invaliditetom žive tj. ljudi koji nam pružaju podršku i motivišu nas da budemo jači i samopouzdaniji.

INICIJATIVA: Znate li kako izgledamo mi koji nismo slijepi?

Osobe koje ne vide možda ne mogu stvoriti utisak o osobi na osnovu čula vida, ali svakako da po drugim stvarima, intuiciji i našim osjećajima donosimo zaključke, stavove i mišljenja. Ja se moram fokusirati na osobu i njene unutrašnje vrijednosti, a po glasu mogu zaključiti da li je osoba sretna ili tužna. Vi se

također uplašite u situacijama gdje mi moramo biti hrabri, ili se moramo truditi da budemo hrabri

kako bi prevazišli te situacije. Npr. osobe koje vide, uplašit će se nasilnika koji im prilazi i vjerovatno pobjeći, dok se mi, sa oštećenjem vida moramo fokusirati na to kako u datom trenutku odreagovati.

INICIJATIVA: Uspomene na djetinjstvo – šta je prvo čega se sjećate?

U periodu mog odrastanja, nažalost, bio je ratni i postratni period. Imala sam sreću da je moja majka u okviru mogućnosti i uslova nalazila način da se informiše i educira. Tako me naučila Brajivo pismo i prilagođavala razne stvari kako ne bih odstupila od igara svojih vršnjaka. Zahvaljujući njenoj borbi od najranijeg djetinstva sam znala da sam slijepa, ali i da na drugačiji način mogu uraditi sve što rade moji vršnjaci. Upečatljiva mi je ta vršnjačka radoznalost gdje su najviše insistirali da se igramo žmire kako bi se oni krili a ja ih tražila, ili kako mogu da zaobiđem

određene predmete koje postave da se ne ozlijedim. Posebno mi je bilo upečatljivo kada je jedna majka odbijala da se njenom dijete igra tu gdje sam ja prisutna.

INICIJATIVA: Družite se sa drugim osobama sa i bez invaliditeta. Mislite li da ste uskraćeni za nešto?

Ne smatram da sam uskraćena za nešto u odnosu na osobe bez invaliditeta jer se trudim da prilagodim uslove svojim potrebama i da ne odstupam.

INICIJATIVA: Dok ste bili djevojčica, šta ste željeli da postanete?

Kao djevojčica željela sam biti ljekar. Igrala bih se sa lutkama i pregledala im oči. Možda je to bio način da kroz igru iskažem nezadovoljstvo zbog određenih situacija.

INICIJATIVA: U periodu adolescencije, da li je sljepoča uticala na način na koji ste doživljavali sebe kao ženu, na otkrivanje seksualnosti i intimni život?

To je za mene najteži period jer sam se prvi put odvojila od porodice i nastavila školovanje u Centru za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu u Sarajevu. Prethodno sam školu pohađala u Tuzli, ako se to može nazvati djelimičnom inkluzijom. Kao i vršnjakinje bez invaliditeta, voljela sam da se šminkam, oblačim, izlazim po diskotekama i nisam bila uskraćena za pažnju muškaraca bez invaliditeta. Ali, ubrzo sam kroz odrastanje shvatila da su ipak predrasude presudne i prisutne.

INICIJATIVA: Majčinstvo je takođe važna tema za slike žene, kojima društvo često servira poruke da nisu pogodne za tu ulogu. Kakvo je Vaše iskustvo?

Imam kćerku od 3 godine i od prvog dana sam preuzeila ulogu majčinstva u pravom smislu te riječi. Ne usuđujem se sama da je vodim u park bez obzira na priče drugih majki koje to navodno uspješno mogu. Ja ne želim glumiti heroja na štetu njene sigurnosti.

Uživam kao i svaka majka bez invaliditeta, u njenom odrastanju, bolujem svaki trenutak ako je bolesna i radujem se kad dodem umorna kući a ona me dočeka raširenih ruku na vratima.

Posebno zaboli to što ljudi misle da će moja kćerka odstupati u određenim sferama života i biti žrtva moje invalidnosti. Ja se trudim da je ona prisutna na svakoj dječjoj manifestaciji, bez obzira na to što moram platiti asistenta. Jedno upečatljivo pitanje koje me posebno zaboljelo bilo je: „Kako si se smjela usuditi da rodiš dijete kad ne vidiš?“ To me natjerala da shvatim da možda zapravo ljudi nikada neće shvatiti smisao i suštinu različitosti.

INICIJATIVA: Vaša poruka, šta i kako dalje?

Svaka osoba je individua za sebe i na različite načine se nalazi i uklapa u svijet ljudi bez invaliditeta. Bilo bi mnogo lakše kada bi osobe sa invaliditetom bile jedinstvenije u stavovima u medijskim pričama, da društvu šalju jednaku sliku osoba sa invaliditetom kao pozitivnih i ravnopravnih članova zajednice. Upravo zbog raznolikosti naših stavova i odnosa prema nama mnogo teže će nas upoznati i prihvati ljudi bez invaliditeta.

F.H.

PRIČAJMO S DJECOM O OSOBAMA S INVALIDITETOM

Prilikom susreta odraslih i djece s osobom koja ima, npr. samo jednu ruku ili ožiljke od opeklina na vidljivom djelu tijela, djeca često pitaju zašto je to tako. Ukoliko se nađemo u takvoj prilici, s djetetom svakako treba razgovarati o osobama s invaliditetom ili nekim drugim tjelesnim nedostatkom. Dijete će svakako primijetiti osobu s invaliditetom, pa će razgovor o tome svakako doći na red. Djecu trebamo učiti o ovoj temi, kao što ih učimo čitati ili brojati. Bilo bi idealno da nas razgovor o invaliditetu ne zatekne u nekoj nezgodnoj situaciji, odnosno da se za njega možemo pripremiti. Prije samog razgovora izuzetno je važno da smo i sami definisali osjećaje i stavove prema ljudima koji su u bilo kojem smislu drugačiji, da se ne osjećamo neugodno ili zbumjeno u njihovom prisustvu, da se ne ukočimo, da ih ne gledamo sa sažaljenjem ili ne kršimo njihova prava. Nije pravedno gledati lude samo kroz njihov nedostatak, jer oni se po ničem drugom ne razlikuju od bilo koje zdrave osobe. Ukoliko vidimo osobu u kolicima ili slijepu osobu, često smo u nedoumici šta učiniti. Nismo sigurni je li umjesno ponuditi im pomoć u nekoj situaciji, jer se to pitanje direktno referira na njihov nedostatak. Ako im ne ponudimo pomoć, mislimo da smo neljubazni i bezosjećajni. Stoga nije čudno da neki odrasli jednostavno izbjegavaju takve situacije, a istu nelagodu prenose na dijete. Kada mališan u javnosti povikne: "Mama, vidi ovog čovjeka" i prstom uperi u osobu bez noge, prva reakcija često je ušutkivanje i odvlačenje djeteta u stranu ili u

gužvu te bijeg od neugodne situacije. Idealno i odgojno bi bilo iskreno nastupiti prema sobi s invaliditetom. Ukoliko nismo sigurni treba li osoba pomoći, najbolje je prići i pitati "Trebate li pomoći preko ceste?" ili "Želite li da vam pomognem gurnuti kolica uz ovu kosinu ili možete sami?". Osobe s invaliditetom jako dobro znaju procijeniti svoju snagu ili mogućnosti i mogu nam vrlo iskreno odgovoriti trebaju li našu pomoći ili ne. Isto tako, bit će

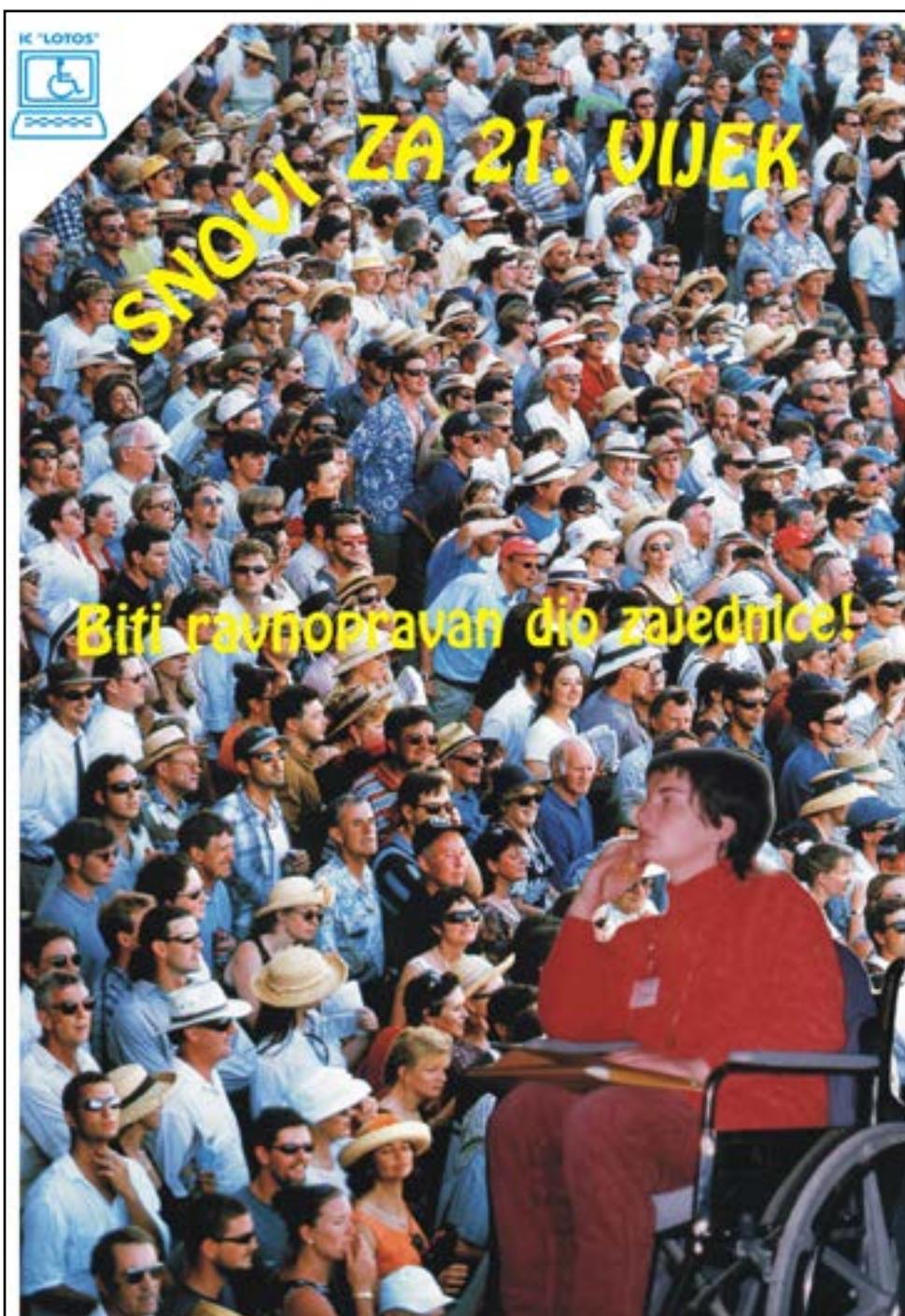

im draže da im se direktno obratimo, nego da spuštenog pogleda pobjegnemo. Kad se radi o reakciji naše djece, situacija je malo teža, posebno kada počnu glasno postavljati pitanja o nečijim nedostacima. Ne znamo kako će osoba reagovati na niz dječjih pitanja i znatiželju, posebno kada su u pitanju nepoznate osobe. Ono što možemo učiniti u takvoj situaciji jest posmatrati lice osobe s invaliditetom. Ukoliko na njezinom licu vidite ljutnju ili bilo koju negativnu emociju, možda je bolje udaljiti se. Ukoliko vidimo smješak ili izraz lica koji poziva na komunikaciju, djetetu treba dozvoliti da postavi pitanje. Ukoliko je osoba otvorena i pomirena sa svojim nedostatkom i

sama će ispričati zbog čega nema ruku ili sjedi u kolicima. Isto tako, možda upravo osoba s invaliditetom može dijete naučiti važnu lekciju o prihvatanju i poštivanju različitosti. Nije na odmet i razgovor kod kuće. Najvažnije je dijete

bez pomoći instruktora i na desetke sati prevedenih pred matematičkom bilježnicom. Druga važna lekcija koju možemo objasniti i na vlastitim primjerima jest da svi imamo neke nedostatke, ali ne smijemo dozvoliti da

nas oni unazađuju, usporavaju i uništavaju sve ono dobro što nosimo. Neki nedostaci jednostavno se ne vide, ali ne znači da ne postoje. Pokušajte prikazati djeci kako se osjećaju neki ljudi. Sljepoću im približite na način da s povezom na očima pokušaju provesti neki dio dana. Stavite im slušalice da vide kako se osjećaju gluhi, priljubite im i privežite jednu ruku uz tijelo i neka tako provedu neko vrijeme. O nekim drugim nedostacima i bolestima, kao što su mucanje, disleksija, astma i dr., razgovarajte iskreno i tražite da vam djeca kažu kako bi se sama nosila s tim problemima. I na kraju, male mudrice same će shvatiti koliko trebaju biti zahvalni na svemu što imaju i kako treba poštivati druge bez obzira na

naučiti da su svi ljudi različiti. Kod nekih su razlike vidljivije. Neko koristi znakovni jezik jer ne čuje, a neko drugi ne razgovara uopšte jer se bori sa sramežljivošću. Neko koristi protezu ili štake kako bi mogao hodati, a neko drugi ne može dobiti prolaznu ocjenu iz matematike

nedostatke koje imaju. Osnovna misao neka bude da nedostatak ne znači nemogućnost. Upravo suprotno, ponekad ljudi s nedostacima ostvaruju rezultate i stvaraju djela kakva mi nikada nećemo moći niti znati.

(JK, Izvor: totallyher.com)

IMAM DIJETE S INVALIDITETOM

Odgajati zdravo dijete sa sobom nosi veliku odgovornost, a kada je u pitanju dijete s teškoćama u razvoju odgovornost postaje još i veća i kompleksnija. Samo roditeljstvo nije drukčije, ali ono što je drukčije jest količina stresa, nagomilavanje neočekivanih obaveza te stalno prisutni strah i neizvjesnost. Kada su u pitanju djeca s teškoćama u razvoju, najbolje što roditelj može učiniti je prilagoditi se situaciji u kojoj se našao. U nastavku vam donosimo nekoliko provjerениh i efikasnih strategija prilagodbe koje su pomogle mnogim roditeljima da nauče živjeti sa činjenicom da imaju dijete koje je drukčije od ostale djece, a opet jednako vrijedno, lijepo i pametno kao sva djeca na ovom svijetu.

1. NE ZANEMARUJTE BRAČNOG PARTNERA/PARTNERICU

Bez obzira na stanje u kojem se nalazi vaše dijete, doći će vrijeme kad će ono otići, a vi ćete ostariti i ostati sami sa svojim partnerom. Gradite i poboljšavajte svoj odnos cijelo vrijeme jer uvijek postoji opasnost da se zbog prevelike preusmjerenosti na dijete u jednom životnom periodu više nećete moći prepoznati.

2. MAZITE I SEBE

Paziti na sebe znači i ponekad otići na frizuru bez grižnje savjesti da se tim novcem može platiti jedna terapija, u redu je da tata ponekad ode na košarku s dečkima iako njegovo dijete možda nikada neće hodati, u redu je da mama sjedne na kafu s prijateljicama i priča o trivijalnim stvarima i modi. Lako ste atipični roditelji, smijete uživati u tipičnim stvarima koje bi vas mogle barem malo razveseliti.

3. VAŽNO JE PONEKAD I USPORITI

U želji da dijete što prije dostigne svoje vršnjake u fizičkom i psihološkom smislu, roditelji znaju pretjerivati. Ponekad je poželjno samo stati i npr. ležati kraj djeteta bez provođenja bilo kakve terapije.

4. PRIHVATITI ZNAČI REĆI "NIJE MI VAŽNO"

To naravno ne znači odustati od djeteta, već samo prihvati ograničenja koje nosi svako dijete i svaki čovjek. Ovakvo razmišljanje uveliko će vam olakšati proces prilagodbe na specifičnu situaciju u kojoj ste se našli.

5. JEDNAKO STE VRIJEDNI KAO I DRUGI RODITELJI

Imajte na umu da niste ništa manje vrijedni od roditelja koji imaju zdravu djecu. Različiti ste samo u zadaći koju obavljate i koja je puno izazovnija i teža naspram roditelja koji nemaju dijete s teškoćama u razvoju.

6. NISTE KRIVI ZA ONO ŠTO SE DOGORILO

Mnogi se roditelji muče sa činjenicom da im djeca imaju teškoće u razvoju i nerijetko za takvo stanje optužuju sami sebe. To nije dobar put i svaki roditelj bi se svim silama trebao truditi da što prije shvati da nije kriv za stanje u kojem se našlo dijete.

7. IMAJTE DA UMU DA DJETETU NISTE SAMO MENTORI, VEĆ I PODRŠKA I PARTNERI

Dobar partner je onaj koji se prilagođava i koji te slijedi na putu, a ne onaj koji stalno nešto ispravlja. Jer najčešće, uprkos našem trudu, vježbanju i poučavanju, stvari se ne „ispravljaju“ brzinom i intenzitetom kojeg roditelji priželjkaju. I dijete je osoba, kako i mi odrasli, i njegov razvojni tempo treba poštovati, a roditelj bi mu u svakom trenutku trebao biti podrška.

8. AKO STE TUŽNI, PLAČITE

Svi smo mi ljudi od krvi i mesa i ne trebamo se uvijek praviti jaki. Nemojte se ustručavati, olakšajte dušu i pustite suze neka teku. Nije sramota plakati i pokazati da nije uvijek lako biti roditelj djeteta s teškoćama.

PROMOCIJE

Promocija knjige „Probuđeni snovi“

Informativni centar za osobe sa invaliditetom „Lotos“ krajem avgusta ove godine u hotelu „Mellain“ u Tuzli održao je promociju knjige priča o mladim osobama sa invaliditetom „Probuđeni snovi“. Radi se o knjizi koja je nastala u sklopu projekta „Jačanje kapaciteta osoba sa invaliditetom za samostalni život u BiH“ kojeg I.C. „Lotos“ provodi u partnerstvu sa švedskom organizacijom STIL iz Stockholm-a, a finansiran je od strane Švedske organizacije za međunarodni razvoj SIDA, posredstvom MyRight BiH. Na promociji se govorilo o iskustvima sakupljenim u knjigu priča „Probuđeni snovi“ a govorili su i akteri priča, mlade osobe sa invaliditetom koji su sa prisutnima podijelili promjene u životu koje su doživjeli zahvaljujući učestvovanju u projektu, kako u odnosu samih prema sebi, tako i prema zajednici u kojoj žive. U knjizi je predstavljen njihov put do nekih novih jačih mlađih ljudi s invaliditetom kojima je samo nebo granica.

Utisci:

Senaida Sarajlić, učesnica projekta:

„Drago mi je što sam danas prisutna na ovoj promociji i što naši snovi više nisu samo pod jastukom. Dio našeg odrastanja, dio nas, svih lijepih i ružnih trenutaka, danas je ovdje u rukama svih nas čiji su životi pisali ovu knjigu koja je nastajala u okolnostima koji nisu specifični za većinu mlađih ljudi. Širok spektar osjećanja na razvojnem putu od djece do zrelih, mlađih karaktera, tematska je okosnica ove knjige priča. Odrastanje, čežnje, nadanje, razočarenje, gubitak, pomirenje i na kraju put u kome junaci donose odluku da moraju nastaviti dalje. Čast mi je i zadovoljstvo govoriti danas o sebi, o sebi koja je uspjela.

Uvijek sam za sebe voljela reći da sam putnik sanjar. Među svoja četiri zida, na jastuku mekanom poput oblaka, lutala sam ulicama velikih gradova. Ponekad bi jastuk zamijenile mamine nježne ruke, a ponekad očevo rame koje je bilo i ostalo najviše mjesto na svijetu. Vrijeme je prolazilo, a ja sam sanjala. Ni primjetila nisam kada je prošlo moje djetinjstvo. I taman kada sam pomislila da ću zauvijek ostati putnik sanjar koji luta bez cilja, u glavi noseći Antićev plavi čuperak iz osnovne škole, budući da samo osnovnu imam, pojavio se dim iz pepela. Ulaskom u ovaj projekat u I.C. „Lotos“, otvorio se moj prozor u svijet. Iz svega toga izronila sam jedna nova „ja“, ja koja iza sebe imam objavljenu pjesničku zbirku, ja koja ću iduće godine ipak završiti i srednju školu, ja koja sam zaposlena u Vijeću mlađih FBiH i ja, koja se zahvaljujem svima koji će pročitati naše priče i odsanjati naše „Probuđene snove“.

**Amra Avdić,
novinarka, zenski.ba:**
 „Zaista sam dirnuta ovim divnim i pozitivnim mladim ljudima i njihovom snagom. Mislim da sve govore ove suze do kojih su me dovele njihove priče, pozitivne, naravno, a nikad inače ne plačem“.

**Alma Hodžić,
učesnica projekta:**
 „Zahvaljujući ovom projektu sam stekla svoje zaposlenje, otišla sam od svojih roditelja i ne živim s njima, zatim sam postala jako uspješna sportašica. Možda zvuči čudno, ali ja sam naučila da snagu crpim iz stvari koje me inspirišu svakodnevno tj. iz poteškoća s kojima se susrećemo mi, osobe sa invaliditetom. Između ostalog, i ja danas pišem i time motivišem druge. Uspjeh mi je kada neko pročita moju priču pa mi se javi ta osoba i kaže da je pronašla korist u tome. Najviše bih bila sretna kada bi svojom upornošću, motivacijom, uspjesima i pričom makar jednoj mlađoj osobi sa invaliditetom pomogla da se ohrabri za nešto što nije smjela uraditi prije... Želim da moj život i priča budu bar dio putokaza za sreću i život bez straha drugim osobama sa invaliditetom..“

**Ibrahim Šadić,
učesnik projekta:**

„Biti osoba sa invaliditetom nije nikakva sramota. Naučio sam kroz ovaj projekat da se borim, da pišem CV, želim da radim, da se školujem jer obrazovanje je naša budućnost. Nije lako u nama probuditi snove, ali uspjeli su u meni probuditi želju da radim i da se borim.“

**Emina Hatemić,
učesnica projekta:**

Zahvaljujući ovom projektu mi kao grupa mlađih osoba sa invaliditetom smo doživjeli mnogo pozitivnih promjena, kako u odnosu samih prema sebi, tako i prema zajednici u kojoj živimo. U knjizi je predstavljen naš put od teških trenutaka u kojima se činilo da nemamo podrške, do nekih novih jačih mlađih ljudi s invaliditetom kojima je samo nebo granica. Čast mi je što sam dio ovoga i što zajedno sa svojim priateljima iz projekta, svojim pričama služimo za primjer za druge osobe sa invaliditetom. Ova knjiga rađa nadu i objašnjava osobama sa invaliditetom da je sve moguće, te da je mnogo toga u našim rukama, da se moramo pokrenuti i probuditi. Svako ko bude čitao ove naše životne priče, ljudi sa invaliditetom, ali i oni bez, moći će uvidjeti da ako dovoljno želite, nijedan cilj nije nedostizan. Najvažnije da svi ljudi budu svjesni da od svake oluje u životu mogu napraviti divna jedra i ploviti kroz ovaj život, baš kao što smo to učinili mi, jednaki, ponosni i snažni.

**Doc. dr. sci. Zumreta
Galijašević:**

„Nakon što sam bila uključena u projekat „Jačanje kapaciteta za samostalan život osoba sa invaliditetom u BiH“ nadam se da se osjeti i primjećuje dio mog uticaja, kao i moje koleginice Amne Alispahić koje smo radile sa ovim mlađim osobama sa invaliditetom. Velika je čast biti danas ovdje i čuti šta imaju da kažu ove uspješne mlade osobe. Nadam se da će nastaviti putem kojim su krenuli jer uspjeh nije kraj, to je samo osnov za ono što dalje moraju napraviti u svojim životima i da im svaki novi cilj bude novi izazov.“

Pripremila: Adisa Kišić

ČLAN 19. KONVENCIJE UN - KOMENTAR

Komitet za prava osoba sa invaliditetom je 29. avgusta 2017. godine na svojoj 18. sjednici u Ženevi usvojio opšti komentar Člana 19. Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom. Član 19. govori o pravu svih osoba sa invaliditetom da žive u zajednici. U komentaru, Komisija ovaj član konvencije naziva „jednim od najobuhvatnijih članova, ključnim za implementaciju cijele Konvencije“. Komentar jasno objašnjava ključne pojmove kao što su neovisan život, personalna assistencija i institucionalizacija, te decidno navodi šta se sve ne može smatrati odgovarajućim životnim prostorom prema članku 19.

Ni ogromne institucije sa više stotina stanovnika, ni manji grupni domovi sa 5 - 6 osoba, pa čak ni individualni domovi ne mogu se smatrati odgovarajućim po principu samostalnog života i prema tome adekvatnim prema članu 19. Konvencije, ako sadrže neke druge definišuće elemente institucije ili institucionalizacije.

Stoga se države obavezuju da sve ovakve tipove smještaja zamijene onim koji su usklađeni sa Konvencijom i principom samostalnog života. Nadalje, državama se zabranjuje da koriste javne finansije za gradnju, upravljanje i održavanje institucija, već se obavezuju da će ova sredstva koristiti u razvoj pristupačnih stambenih jedinica, servis personalne assistencije, te servise i objekte učiniti pristupačnim osobama sa invaliditetom. Sve raspoložive resurse trebaju usmjeriti da svim osobama sa invaliditetom, bez obzira na dob ili bilo koju drugu karakteristiku, omoguće da žive samostalno u zajednici. Komentar naglašava

hitnu potrebu da okonča institucionalizaciju djece i grupa koje su najzastupljenije u institucijama, a to su osobe sa intelektualnim i psihosocijalnim invaliditetom. Komentar člana 19. Konvencije je obavezna literatura za sve one koji su uključeni u implementaciju, monitoring i promociju Konvencije - vlasti, EU institucije, organizacije ljudskih prava,

organizacije osoba sa invaliditetom, pružaocu usluga i sl. I.C. „Lotos“ će u narednom periodu promovirati Komentar članka 19. Komisije za prava osoba sa invaliditetom, kako bi svim akterima na

lokalnom nivou približili smisao i načela ovih odredbi.

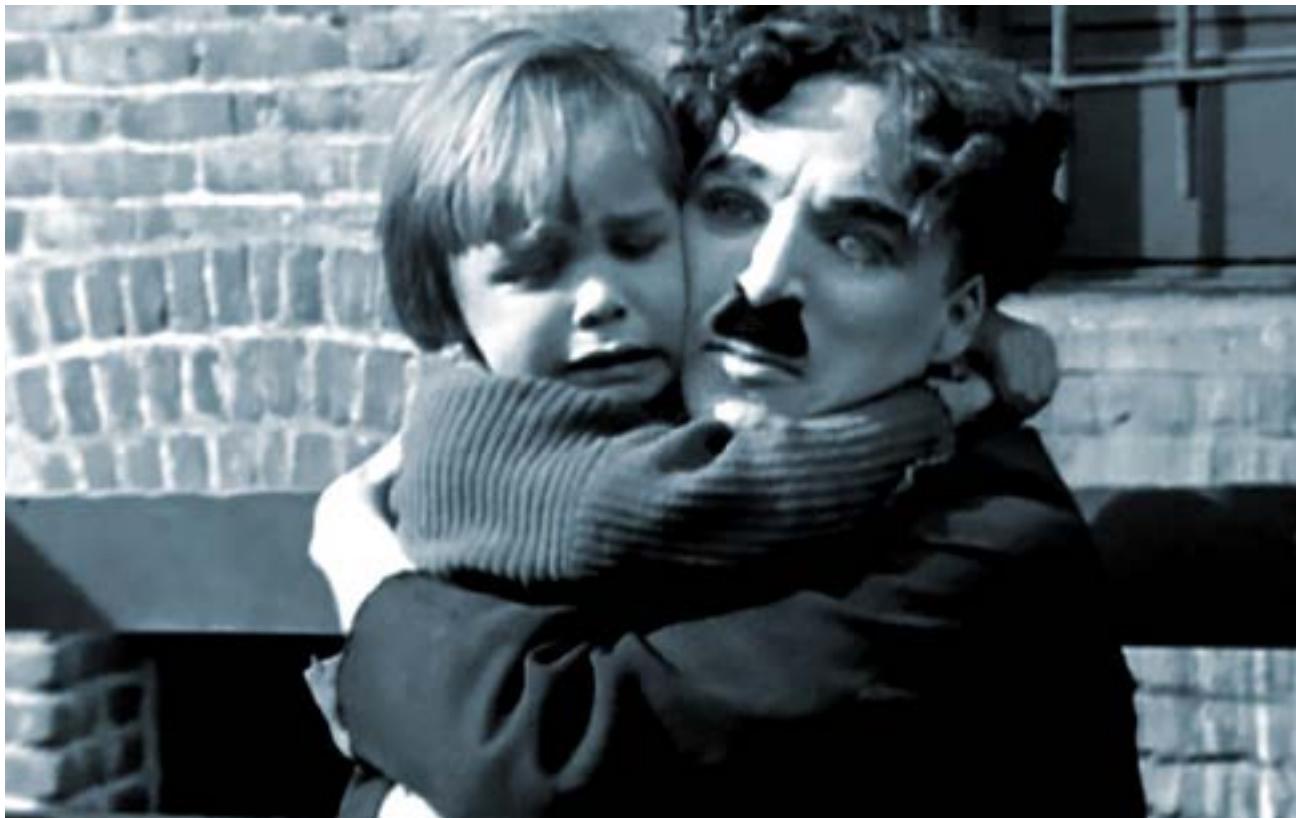
Ni ogromne institucije sa više stotina stanovnika, ni manji grupni domovi sa 5 - 6 osoba, pa čak ni individualni domovi ne mogu se smatrati odgovarajućim po principu samostalnog života i prema tome adekvatnim prema članu 19. Konvencije, ako sadrže neke druge definišuće elemente institucije ili institucionalizacije.

“DJEVOJČICE MOJA”

Djevojčice moja! Noć je. Božićna noć. Svi naoružani muškarci su otišli spavati. Uspavaj tvog brata, tvoju sestru. Čak ti je i majka zaspala. Umalo sam ih probudio dok sam došao do ove poluosvijetljene sobe. Tako si daleko od mene. No, neka oslijepim ako mi uvijek nisi pred očima. Tvoj portret tu na stolu, i tu u mom srcu. Gdje si ti? Tamo, u veličanstvenom Parizu, plešeš na velikoj teatralnoj pozornici na Elizejskim poljanama. Svjestan sam da si daleko, no ipak mi se ponekad čini, u tišini noći, kako čujem tvoje korake, kako vidim tvoje oči, blistaju kao zvjezdice na zimskom nebu. Čujem da glumiš u toj predstavi i da igraš ulogu perzijske ljepotice koja osvaja Tatar-kana. Ljepota i ples!

o Uspavanoj ljepotici, i probudio zmaja? I kad bi mi se san navukao na moje stare oči, tjerao sam ga govoreći: "Odlazi! San moje kćeri je moj san!" Vidio sam tvoje snove, Geraldine, tvoju budućnost. Vidio sam djevojku koja pleše na pozornici, kao vilu koja oblijeće nebo. Slušao sam publiku kako govori: "Vidite tu djevojku? To je kćer jedne stare budale, sjećate se, njegovo ime je Charlie?" Da, ja sam Charlie! Ja sam stara budala! Sada je na tebe red. Pleši! Ja sam plesao u prevelikim pokidanim hlačama, ti plešeš u svilenoj haljini kao princeza. Taj ples i aplauzi ponekad će te vinuti u nebo. Leti! Leti tam! No spusti se na zemlju! Trebaš vidjeti živote ljudi, živote uličnih plesača koji trnu od hladnoće i gladi. Ja sam

Budi zvijezda i sjaji! No ako te entuzijazam i poštovanje javnosti zatruju, ako te miris cvijeća koje ti se nudi omami, sjedni u kut i pročitaj pismo, poslušaj glas svog srca. Ja sam tvoj otac, Geraldine! Ja sam Charlie, Charlie Chaplin! Znaš kolike sam noći proveo kraj tvog uzglavlja dok si bila dijete, pričao ti bajku

bio kao oni, Geraldine. Tih noći, tih magičnih noći dok si ti spavala, umirena mojim pričama, ja sam bio budan. Gledao sam ti lice, slušao otkucaje tvog srca i pitao se, "Charlie, poznaje li te uopće ovaj mačić?" Ne poznaješ me, Geraldine. Mnogo sam ti priča ispričao u tim noćima, no njegovu priču nikada.

A ona je također zanimljiva. To je priča o gladnoj budali koja je pjevala i plesala na ulicama Londona i skupljala sitniš. Eto, moja priča! Znao sam što je glad, što znači biti bez krova nad glavom. Više od toga, iskusio sam ponižavajuću bol, lutanja, ocean ponosa u mojim grudima je bjesnio, i taj ponos je bolno ranjavan dok su mi bacali novčiće. Ali ipak, ja sam preživio, stoga ostavimo ovu priču. Bolje da pričamo o tebi. Poslije tvog imena Geraldine stoji moje prezime, Chaplin. S tim sam prezimenom više od 40 godina zabavljao ljude na zemlji. No ja sam plakao više nego što su se oni smijali. Geraldine, u svijetu u kojem živiš postoji mnogo toga osim plesanja i glazbe. Usred noći, kad izađeš iz veličanstvenih dvorana, možeš zaboraviti svoje bogate fanove, no ne smiješ zaboraviti pitati svog vozača ima li kod kuće ženu, je li trudna, imaju li novca za pelene za svoje nerođeno dijete. Ne smiješ zaboraviti gurnuti novac u njegov džep. Ponekad otidi podzemnom željeznicom ili autobusom, istraži grad pješke. Promatraj ljude. Traži udovice i siročad! I barem jednom dnevno kaži sebi: "Ja sam jednaka kao i oni." Da, ti si jedna od njih, dijete moje. Umjetnost, prije no što čovjeku pruži krila da može letjeti, obično mu polomi noge. I ako dođe dan da pomisliš kako si iznad publike, smjesta napusti pozornicu i prvim taksijem otidi na ulice Pariza. Poznajem ih jako dobro. Tamo ćeš vidjeti mnogo plesača kao što si ti, čak i ljepše, spokojnije, ponosnije. Zasljepljujuća svjetla pozornice tamo te neće pratiti. Njih obasjava svjetlost Mjeseca. Pogledaj ih dobro! Zar ne plešu i bolje od tebe? Priznaj to, dijete moje! Uvijek postoji netko tko pleše bolje od tebe, tko svira bolje od tebe. I zapamti, tvoj otac je Charlie, seljak koji je psovao na taksi, ismijana sirotinja koja je sjedila na klupama Seine. Ja ću umrijeti, ali ti ćeš živjeti. I nadam se da nikad nećeš saznati što je neimaština. S ovim pismom šaljem ti čekovnu knjižicu, da možeš trošiti koliko želiš. No kad potrošiš dva novčića, nemoj zaboraviti da treći nije tvoj! On mora pripasti strancu kojem je potreban!

A takve možeš lako pronaći, samo treba htjeti. Ja ti pričam o novcu jer znam da je on vražja moć. Proveo sam mnogo vremena u cirkusu. I uvijek sam bio zabrinut za one koji šetaju na užetu. No moram ti reći kako većina ljudi dotakne dno mnogo gore nego oni. Možda ćeš jednom na večeri biti zasljepljena dijamantom. Istodobno će za tebe biti opasno, i bit će neizbjegno da padneš. Možda ćeš jednog dana očarati nekog princa. Tog istog dana, ti ćeš biti neiskusan šetač po konopu, i pasti kao nikad prije. Nemoj prodati svoje srce za zlato i dragulje. Poznaj najveći dijamant, sunce. Srećom, ono sjaji za svakog. A kada dođe vrijeme i ti se zaljubiš, voli tog čovjeka svim srcem. Rekao sam tvojoj majci da ti ona piše o tome. Ona bolje od mene razumije ljubav. Tvoje tijelo je prekriveno komadićem svile. U ime umjetnosti ono se obnaženo može izložiti na pozornici čak, ali je važno da se uvijek vrati, ne samo obučeno, nego i čisto. Ja sam star, i možda moje riječi zvuče smiješno. No, po mom mišljenju, tvoje obnaženo tijelo bi trebalo pripadati samo onom tko zavoli tvoju razotkrivenu dušu. Nemoj se brinuti kako ćeš o ovome razmišljati za deset godina. Ne brini se, za deset godina ćeš biti starija. Znam da su očevi i djeca stalno u nesuglasicama. I ne trebaš se slagati sa mnom, s mojim mislima, djevojčice moja! Nisu mi draga poslušna djeca. I dok god moje oči nisu prepune suza poslije ovog pisma, želim vjerovati da je ova božićna noć, noć čuda. Nadam se da postoji čudo, i da si zaista shvatila sve što sam ti želio reći. Charlie je ostario, Geraldine. Prije ili kasnije, umjesto u bijeloj haljini za pozornicu, morat ćeš biti u žalosti i doći na moj grob. Ne želim te sada uzrujavati. Samo pogledaj u ogledalo, tamo ćeš vidjeti mene, moje kvalitete. Tvojim venama teče moja krv. Kada se krv u mojim venama ohladi, nadam se da nećeš zaboraviti svog oca, Charlieja. Nisam bio anđeo, ali sam uvijek htio biti čovjek. Pokušaj i ti.

Ljubim te, Geraldine. Tvoj Charlie.
Prosinac, 1965.
Charlie Chaplin

USPOMENE

„FREEDOM DRIVE 2017“ BRUSSELS, BELGIJA

25. - 28. SEPTEMBAR, 2017. GODINE

Mlade osobe sa invaliditetom, aktivisti Informativnog centra za osobe sa invaliditetom „Lotos“ Tuzla, zastupali su Bosnu i Hercegovinu u 8. protestnom okupljanju osoba sa invaliditetom iz zemalja članica EU i ostalih europskih država u organizaciji Europske mreže za neovisni život (ENIL), pod nazivom: „FREEDOM DRIVE 2017“, Brussels, Belgija, 25. do 28. septembra, 2017. godine.

Delegacija I.C. „Lotos“, koju su činili aktivisti i uposlenici I.C. „Lotos“, četvrti put za redom sudjelovala je u tradicionalnom, osmom po redu protestnom okupljanju europskih aktivista i boraca za prava osoba sa invaliditetom, „Freedom Drive 2017“, koji se održao u Briselu od 25. do 28. septembra 2017., u organizaciji ENIL. Pored predstavnika I.C. „Lotos“ Tuzla i Udruženja žena s invaliditetom „NIKA“ Banjaluka iz Bosne i Hercegovine, „Freedom Drive 2017“ okupio je i oko tri stotine aktivista za nezavisni život iz osamnaest zemalja, od Albanije sa istoka do Norveške na sjeveru. U sastavu ovogodišnje delegacije I.C. „Lotos“ po prvi puta je sudjelovalo i šest mladih osoba sa invaliditetom iz Bosne i Hercegovine, angažiranih na projektu „Jačanje kapaciteta za samostalni život osoba sa invaliditetom u BiH“, financiranog od strane Švedske agencije

za međunarodni razvoj i suradnju – SIDA, a posredstvom MyRight ureda u BiH. U okviru programa rada „Freedom Drive 2017“ održana je i Skupština ENIL mreže mladih osoba sa invaliditetom, na kojoj je članica delegacije, mlada aktivistica I.C. „Lotos“ Senaida Sarajlić ukazala na probleme s kojim se suočavaju mladi sa invaliditetom u BiH, kao što je neadekvatno provođenje inkluzivnog obrazovanja, odsustvo servisa personalne asistencije i nemogućnost ostvarivanja prava na samostalni život, te problematiku zapošljavanja i uopće isključenosti mladih osoba sa invaliditetom iz ekonomskih, političkih i razvojnih oblasti života u BiH. Svojim sudjelovanjem u „Freedom Drive 2017“, mlade osobe sa invaliditetom iz BiH imali su prigodu učiti na primjeru dobre prakse u oblasti aktivističkog i zagovaračkog djelovanja pokreta za prava osoba sa invaliditetom na međunarodnoj razini. Ova skupina mladih će u narednom projektnom periodu podijeliti naučene lekcije i iskustva sa svojim vršnjacima u zemlji, te primijeniti ih u konkretnim projektima i akcijama čija svrha je borba za ostvarivanje svih prava osoba sa invaliditetom u BiH zagarantiranih ratificiranim UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom. Osmi ENIL „Freedom Drive 2017“ bio je fokusiran na teme

kao što su promocija neovisnog života i međuvršnjačka podrška, a koristeći metode mirnih protesta, lobiranja i zagovaračkog isticanja prava osoba sa invaliditetom. Među osnovnim zahtjevima „Freedom Drive 2017“ bili su ukidanje sustava institucionalizacije osoba sa invaliditetom

širom Europe, omogućavanje servisa personalne asistencije u svim europskim zemljama, dokidanje nepopularne prakse smanjenja podrške nadležnih službi i beneficija za osobe sa invaliditetom, te potpuna implementacija UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom. Konceptualno, sam je događaj, tradicionalno fokusiran na mirnu protestnu šetnju za „Nezavisni život“ aktivista i osoba sa invaliditetom, koja je ove godine

održana 27. septembra. Skupina od preko tri stotine aktivista kretala se ulicama Brisela od Europskog Parlamenta do Europske Komisije, gdje je nastavljen protestni skup. Drugi dio ove zagovaračke, protestne akcije odvijao se u Europskom parlamentu, gdje je delegacija „Freedom Drive 2017“ održala sastanak sa članom Europskog parlamenta, povjerenikom za zapošljavanje, socijalna pitanja, vještine i mobilnost radne snage Marianne Thyssen, kao i sa drugim zvaničnicima i organizacijama u okviru EU administracije. Jedno od glavnih postignuća „Freedom Drive 2017“ jeste da je, nakon diskusije o pravima djece sa

teškoćama u razvoju i njihovih porodica na samostalan život, potpredsjednik Europskog parlamenta Maireada McGuinness osobno preuzeo obvezu zagovaranja prava djece sa invaliditetom kako bi se njihov glas čuo na razini EU.

Tokom „Freedom Drive 2017“ ENIL je dodijelio posthumno, počasno priznanje osnivaču Freedom Drivea, Martinu Naughtonu i herojima pokreta „Nezavisni život“ Peter Lambreghtsu, Debbie Jolly i Donal Toolanu. Na Generalnoj skupštini ENIL mreže, koja se također od održala u okviru „Freedom Drive 2017“, izabrani su novi članovi Odbora ENIL. Članovi novog odbora ENIL su: Kapka Panayotova (predsjednica, Bugarska), Tove Brandvik (potpredsjednik Norveška), Armen Alaverdyan (Jermenija), Maria Dahl (Švedska), Tara Flood (UK), Nadia Hadad (Belgija) Anna Hallgren (Švedska), Radoš Keravica (Srbija) i Stelios Kympouropoulos (Grčka). ***Na Skupštini je još jednom potvrđeno da će ENIL nastaviti sprovedbu svog strateškog plana 2018 - 2022, pri čemu će Informativni***

centar za osobe sa invaliditetom „Lotos“ dati svoj značajan doprinos. Projekat „Jačanje kapaciteta osoba sa invaliditetom za samostalni život u Bosni i Hercegovini“, u okviru kojeg je realizovano učešće na ovom događaju, Informativni centar za osobe sa invaliditetom „Lotos“ provodi u partnerstvu sa švedskom organizacijom STIL iz Štokholma, finansiranom od strane Švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju (SIDA), posredstvom MyRight.

VI U BIH ZAISTA POSTIŽETE PUNO, S OBZIROM NA TO ČIME RASPOLAŽETE

Predstavnice partnerske organizacije STIL- Centar za samostalni život iz Stockholma, u sklopu studijske posjete u junu, boravile su u BiH, u posjeti Informativnom centru za osobe

sa invaliditetom „Lotos“ Tuzla. Predstavnice organizacije STIL su se tom prilikom sastale i sa mladim osobama sa invaliditetom, učesnicima projekta „Jačanje kapaciteta za samostalni život osoba sa invaliditetom u BiH“ kojeg finansiraju švedska međunarodna razvojna agencija SIDA posredstvom švedske organizacije osoba sa invaliditetom za međunarodnu saradnju MyRight i partnerske organizacije STIL. Predstavnice organizacije STIL su tom prilikom iznijele zadovoljstvo zbog posjete Lotosu i prilike da se međusobno razmijene iskustva, te da organizacije treba da uče jedne od drugih kako bi bile što uspješnije u zajedničkoj borbi za prava osoba sa invaliditetom. Organizacija STIL je organizacija za osobe sa invaliditetom i pružanje usluga personalne asistencije.

U ovom broju časopisa „Inicijativa“ razgovaramo sa jednom od predstavnica organizacije STIL. Naša sagovornica je Ulrika Melkersson Jönsson. Ona je uspješna žena sa invaliditetom, živi u Stockholmu sa mužem i troje djece, zaposlena je kao supervizor u organizaciji STIL i kaže da mnogo voli svoj posao.

INICIJATIVA: Kada se spomenu osobe sa invaliditetom, kakvu asocijaciju imate?

Prvo pomislim na to kako bi društvo moglo učiniti mnogo više kako bi mi postali jednaki članovi/ građani sa istim mogućnostima za studiranje,

rad, pristupačnost svim institucijama, kretanje i tako dalje. Problem postoji, kako po pitanju pristupačnosti, tako i po pitanju predrasuda koje ljudi imaju.

INICIJATIVA: Uspješna ste žena sa invaliditetom, korisnica kolica. Imate porodicu, aktivni ste u pokretu za osobe sa invaliditetom. Koliko su u vašoj zemlji prisutne predrasude kada je u pitanju zasnivanje porodice i ostvarivanje majčinstva jednoj ženi sa invaliditetom? Postoji li potrebna podrška?

Nažalost, predrasude postoje. Dugo i mnogo sam razmišljala prije nego što sam zasnovala svoju porodicu. Osjećala sam da moram biti "bolja" mama od prosjeka jer će nas ljudi oprezno držati na oku kao porodicu. Sada, kada moje najstarije dijete ima 13 godina, osjećam se kao sasvim obična mama. Jedina razlika je u tome što se moram više posvetiti planiranju jer ne posjedujem istu fizičku snagu poput drugih žena! Ne postoji dovoljno podrške. Niko nije znao kakvi sve aparati ili uređaji postoje za mene tako da sam sama mnogo istraživala. Poslije sam stupila u kontakt sa drugim mamama sa invaliditetom i one su mi mnogo pomogle.

INICIJATIVA: Kako vidite situaciju socijalne i poslovne integracije osoba sa invaliditetom u redovne društvene tokove, kakve probleme najviše uočavate?

Teže je zaposliti se, a to uveliko utiče na vaš život i vašu štednju. Ponekad to započne još u školi. Djetetu se ne pruža uvjek ona podrška koja mu je potrebna. Smatram da je od velikog značaja to da se djetetu pomaže, ne samo u učenju, pisanju i sličnim stvarima, nego i u igri i interakciji sa drugom djecom. Ako niste uključeni u neke tokove kao dijete, to zaista utiče na vaše samopoštovanje i postaje mnogo teže naučiti kako komunicirati sa drugim osobama kasnije u životu. Tome

se svako treba naučiti u ranom dobu. Ukoliko imate nisko samopoštovanje, postaje sve teže obavljati neke uobičajene stvari poput pronalaska posla ili zasnivanja porodice.

INICIJATIVA: Iz vašeg ugla, kako ocjenujete pristupačnost sredine za osobe sa fizičkim invaliditetom?

Polako ide nabolje ali to nije dovoljno.

Ono što mi najviše smeta je kada vidim da ljudi i političari smatraju kako osobe sa invaliditetom treba da se zadovolje sa nečim minimalnim. "Da li baš morate biti u stanju da uđete u sve prodavnice?" "Zašto moramo i ovu školu učiniti pristupačnom?" "Postoji druga pristupačna škola nekoliko kilometara odavdje..."

INICIJATIVA: Koje su glavne predrasude društva prema osobama sa invaliditetom, kakva je situacija sa zapošljavanjem?

Za mene je najteže bilo naći svoj prvi posao. Kada je već prošlo neko vrijeme dok sam radila, moj šef je uvidio da se ja i ne razlikujem po mnogo čemu od osoba bez invaliditeta i kasnije mi je obezbijedio zaista dobre preporuke kako bih mogla naći drugi posao. Ali, ja znam da sam imala sreće. Vidim ljudе koji imaju iste vještine poput mene, a još uvijek su u potrazi za poslom. Kada se prijavite na 20-30 pozicija za neki posao, teško je ostati fokusiran i pozitivan.

INICIJATIVA: Da li mislite da niska svijest i neosjetljivost društva doprinosi već postojećim preprekama u svim segmentima života osoba sa invaliditetom?

Naravno. Društvo smatra da smo mi mnogo drugaćiji u odnosu na ostale, a nismo. Takođe primjećujem da, kada upoznaju nekoga sa invaliditetom, postane im teže da prihvate nedostatak pristupačnosti i da se suoče sa svim predrasudama. Zato ja mislim da je ideja samostalnog života divna zamisao. Ne želimo ništa neobično, samo uživanje ljudskih prava.

INICIJATIVA: Da li postoje razlike u odnosu

društva prema osobama sa invaliditetom s obzirom na uzrok nastanka i vrstu invaliditeta?

Muslim da postoje. Smatram da je velika razlika u tome kada možete govoriti za sebe na način koji ljudi razumiju, i kada vam je potreban neko ko će to "prevoditi". Takođe mislim da postoji razlika između invaliditeta fizičke i mentalne prirode. Kao djetetu mi se često govorilo kako sam jako sretna jer mi je barem "glava u redu". Sada mi bude žao zbog takvih komentara. Iako nisam bila pretjerano dobra učenica u školi, ipak sam osoba koja ima pravo da bude u potpunosti uključena u društvo.

INICIJATIVA: Kakva su iskustva vaše organizacije kada je u pitanju rad sa osobama sa invaliditetom, koliko su aktivni, da li postoji dovoljna zainteresovanost za promjene s ciljem poboljšanja kvalitete svog života, jer sve polazi od nas samih, zar ne?

Većina naših članova su aktivni. Mislim da su zato i odlučili postati članovi organizacije STIL. Neki od njih su odmah naučeni da ono što oni misle nije važno i da je uvijek bolje da neko drugi odlučuje umjesto njih. To me uvijek rastuži ali mi je istovremeno i podstrek da se mijenjam u svom poslu. U Švedskoj je proteklih 5-6 godina bilo jako teško dobiti potrebnu podršku. To učini da se ponekad osjećate zanemareno, ali mi nastojimo međusobno pružati podršku jedni drugima kako bismo ostali jaki.

INICIJATIVA: S obzirom da ste nedavno sa kolegicama iz vaše organizacije STIL iz Švedske bili na studijskoj posjeti I.C. „Lotos“ i BiH, možete li podijeliti s našim čitaocima vaše utiske? Šta biste izdvajili što ste prepoznali kao zajedničko osobama sa invaliditetom u Švedskoj i BiH, a u čemu su eventualne razlike, možete li napraviti komparaciju?

Moj prvi dojam bio je da vi zaista postižete puno sa onim čime raspolažete. Svi se doimate veoma posvećeni onome što radite.

Ono što nam je zajedničko su naši snovi. Svi želimo da u potpunosti živimo svoje živote! Glavna razlika je u tome što, iako je nekad u Švedskoj situacija bila gora, sada imamo više vidova podrške, kao što su personalna asistencija, adekvatna kolica, te mogućnost da se vozimo taksijem, autobusom ili vozom. Ali još uvijek dosta toga treba da se uradi!

INICIJATIVA: Kad smo razgovarale tokom studijske posjete i na treningu za mlade osobe sa invaliditetom, učesnike zajedničkog projekta kojeg realizuje Lotos u partnerstvu sa organizacijom STIL „Jačanje kapaciteta za samostalni život osoba sa invaliditetom u BiH“, rekli ste mi nešto interesantno, da ste oduševljeni peer support snagom koja vlada među mladima koju ste osjetili i da toga nedostaje kod vas u Švedskoj. Možete li reći nešto o tome?

Teško je okupiti mlade osobe sa invaliditetom. Švedska je mala zemlja ali STIL ima članove širom Švedske. Jedna od ideja koju sam dobila tokom svog boravka u Tuzli je ta da bih mogla koristiti Facebook više. Možda bi neko od vas iz Tuzle želio imati prijatelja za dopisivanje iz Švedske?

INICIJATIVA: Kako i s kim provodite slobodno vrijeme, imate li neki hobи,

šta vas opušta i čini sretnom?

Sa porodicom provodim najviše vremena. Dvoje moje starije djece igra fudbal, a moje jedanaestogodišnje dijete jako voli konje i jahanje. Mnogo uživam u odlascima na koncerte i u pozorište. Takođe volim da se provozam sa svojom porodicom u našem novom autu.

INICIJATIVA: Vaša poruka za osobe sa, kao i bez invaliditeta?

Vjerujte u sebe, ali i u druge. Nemojte se bojati da razgovarate sa strancima, jer nakon razgovora, to više nisu stranci.

Pripremila: Adisa Kišić

FINCI UKIDAJU SVE ŠKOLSKE PREDMETE

Finski sistem obrazovanja smatra se jednim od najboljih na svijetu. Na međunarodnim ljestvicama Finska je uvijek među prvih deset. Dok se mi još prepucavamo oko dvije škole pod jednim krovom, finski edukacijski stručnjaci provode revoluciju u svom školskom sistemu, iz kurikuluma žele izbaciti školske predmete. Tačnije, to znači da službeno, više ne bi bilo časova fizike, matematike, književnosti, istorije ili geografije, piše Školski portal. Šefica Odjela za obrazovanje u Helsinkiju Marjo Kyllonen objasnila je promjene: "Postoje škole koje

onima od 16 godine na dalje, a srednjoškolci bi trebali sami izabrati koji fenomen, događaj ili temu žele proučavati, imajući na umu svoje ambicije za budućnost i svoje sposobnosti. Tako nijedan učenik neće morati proći cijeli kurikulum iz fizike ili hemije istovremeno se pitajući zašto on to mora znati. Tradicionalni format komunikacije između učitelja i učenika također će se izmijeniti. Učenici neće više sjediti iza školskih stolova i tjeskobno čekati pozivanje da odgovore na neko pitanje. Umjesto toga, sarađivat će u malim grupama

poučavaju na tradicionalan način, koji je bio svrhopit na početku 1900., ali potrebe više nisu iste, mi trebamo nešto prikladno za 21. vijek", izjavila je. Umjesto individualnih predmeta, učenici će interdisciplinarno učiti o događajima i fenomenima. Na primjer, Drugi svjetski rat biće istražen iz perspektive istorije, geografije i matematike, a slušanjem tečaja „Rad u kafiću“ učenici će učiti o engleskom jeziku, ekonomiji i komunikacijskim vještinama. Taj će se sustav primjenjivati na starijim učenicima,

i raspravljati o problemima. Finski sistem obrazovanja potiče kolektivni rad, što je razlog zbog kojeg će promjene uticati i na učitelje, piše Školski portal. Školske reforme zahtijevat će dobru saradnju učitelja različitih predmeta. Oko 70 posto učitelja u Helsinkiju već je prošlo pripremni rad u skladu s novim sistemom za prezentiranje informacija, i kao rezultat toga, oni će dobiti i veće plate. Očekuje se da će promjene biti završene do 2020. godine.

PLAŽE ZA OSOBE S INVALIDITETOM

1. Plaža autokampa Kovačine na Cresu ima sunčalište, WC, tuš, čak i spasioca koji je zadužen baš za osobe s invaliditetom.
2. Plaža u kampu Straško u Novalji, ima nekoliko pristupačnih WC-a, tuš je pristupačan, postoji dizalica za sruštanje u more. Preporučuje se ljubiteljima kampovanja jer su i sanitarije prilagođene.
3. Gradska plaža Punta u Omišu još je jedan pozitivan primjer. Autom se može doći na označen parking udaljen svega 60 metara od same plaže. Pritup do samog mora je dobro izведен, a u more se ulazi pomoću dizalice. Ukrugu od 60 metara je i označeni WC. Tuš je, doduše, nepristupačan zbog šljunka. U blizini je i hotel koji je pristupačan osobama u invalidskim kolicima ako ona nisu šira od 70 centimetara.
4. Plava plaža u Vodicama također ima omogućen pristup autom do same plaže. Rampa za ulazak u more je izvedena po propisu, a u blizini su i dva prilagođena WC-a. No i ovdje je pristup tuševima otežan zbog oblutaka.
5. Plaža Valkane u Puli nedavno je obnovljena i ulazak u more osobama u kolicima omogućen je pomoću rampe. I ovdje se autom može doći vrlo blizu samoj plaži.
6. Plaža Kostanj na Kantridi ima lift, rampu i prilagođen WC, a moguća je i pomoć dežurnog spasioca.
7. Na plaži Žnjan u Splitu nalazi se dvostruka rampa ali i lift za ulazak u more. Na parkingu je za osobe s invaliditetom rezervisano 10 mesta, a parking je s plažom povezan pristupnom stazom. Plaža je opremljena i suncobranima, posebnim kolicima za ulazak u more, prilagođenim sanitarnim čvorom, tušem i svlačionicom. Na plaži postoji i spasilačka služba.
8. Plaža Bačvice u Splitu također je opremljena rampom koja je dovoljno duga i spušta se skroz u more, no nedostatak je što ima rukohvat samo s jedne strane.
9. Na gradskoj plaži u Crikvenici se nalazi lift, omogućena je pomoć dežurnog spasioca, a postoji i prilagođeni WC. Kretanje u razini je bez prepreka, povezano rampama.
10. Plaža Copacabana u Dubrovniku ima lift za osobe s invaliditetom koji omogućuje nesmetan prilaz moru. Također postoji parkiralište, a osobe koje iznajmljuju ležaljke tu su ako treba pomoći.

DA, RAZLIČIT SAM, PA ŠTO?

Svatko od nas mora biti svjestan svojih razlika. Još važnije, moramo ih prihvatići. Prije nekoliko dana sam s urednikom načeo priču o jednoj vrlo radikalnoj ideji. O njoj više neki drugi put, a danas o nečemu na što me ta ideja podsjetila, o nečemu što mi se već dugo vrti po glavi. Pa neka ovo bude svojevrsni uvod u tu ideju. I opet, pisat ću o tome iz svoje perspektive, iz perspektive osobe s invaliditetom. Ali o ovome uistinu svi možemo i moramo razmisliti. I to iz svih mogućih perspektiva, od onih najintimnijih koje se tiču svakoga od nas kao pojedinca, do onih koje nas se tiču kao pripadnika neke šire populacije, uključujući i onu najširu. Da, govorim o čovječanstvu, ali bez želje da zvučim megalomanski. Jesmo li svi različiti ili smo svi jednaki?

Želimo li biti različiti ili jednaki? Tema je jako široka i kompleksna, a odgovori teško mogu biti isključivo objektivni. Možda zapravo i nema odgovora na ova pitanja bez ulaska u neke metafizičke rasprave. Ako je tako, bilo bi mi drago da se takve rasprave i pokrenu, barem na društvenim mrežama. Odgovori koje ja ponudim subjektivni su i siguran sam da se mnogima neće svidjeti, a nadam se da će otvoriti još više pitanja o kojima svi zajedno moramo razmisliti, a o nekim ću sigurno i ja još pisati. Vrlo ću otvoreno reći svi smo različiti. Da budem do kraja šokantan na samom početku, nitko me ne može uvjeriti da su kršćani i muslimani isti, niti da su crnci i bijelci isti. Razlike su i fizičke i psihičke i duhovne. Svakakve. Možda je u današnje doba pomalo i nepoželjno, čak i opasno to govoriti, ali ja mislim da je još opasnije negirati naše razlike. Ne zato što sam rasist, nacist ili strašni, zadrti desničar, nego zato što mislim da su razlike naše najveće bogatstvo. I više od toga, zbog njih postojimo ako evolucija ne laže, naravno. I ne treba to relativizirati pa reći da smo jednaki jer smo svi ljudi. To je točno, ali u ovom kontekstu potpuno pogrešno. Ili možda ipak nije? Osobe s invaliditetom su

različite od opće populacije. Možda si to ne želimo priznati, ali je tako. Čak se i međusobno razlikujemo, cerebralci definitivno nisu isti kao distrofičari, niti su paraplegičari isti kao tetraplegičari.

Razmišljajući o svemu ovome, shvatio sam da se naša potraga za jednakošću ne odnosi na želju da budemo jednaci, nego želimo da nam se da jednaka prilika, da se okolina prema nama ponaša kao i prema drugima. Barem se nadam da je tako, jer ovo prvo bi bilo strašno. A ovo drugo je sasvim normalno. To je naše pravo. Međutim, čini mi se da je ta naša potraga zapakirana u pogrešan celofan. I tu se vraćamo na ovo što sam gore napisao, jer se po tome ne razlikujemo od drugih manjina ili potlačenih većina. Tražimo jednakost, i to krivu jednakost, a zapravo želimo biti različiti. Trebali bi to željeti, ali nam se toliko nameće jednakost da se ponekad moramo zapitati što je ispravno. Svatko od nas mora biti svjestan svojih razlika. Još važnije, moramo ih prihvatići.

Da, različit sam, pa što? Različit sam od svakoga u svom kvartu, ali je svatko različit. I to od svakoga drugog. Prihvaćanjem svojih razlika pomažemo okolini da i za nas bude jednaka. Moram reći da je jako važno ipak ne raditi senzaciju iz razlika, jer to je kontraproduktivna zamka u koju je lako upasti. Vrlo se lako stvori animozitet i onda umjesto razumijevanja, dolazi do osuđivanja. Problem je u tome što nekad treba biti glasan da bi te se čulo. Zato treba biti oprezan, naći pravu mjeru. Svi smo različiti, i baš zato nitko ne bi trebao biti važniji od bilo koga drugog. Nitko ne voli one koji su posebniji od njih. Jednaki. I tu dolazimo do krajnje istine koja zvuči pomalo kontradiktorno. Moramo si dopustiti da budemo različiti, kako bi svi mogli postati jednaci. Jednaci smo jer smo svi ljudi. A razlike su naše najveće bogatstvo.

Piše: Damir Fatušić

DRUG DRUGU KUPIO KOLICA

Kada je Pol Barnet upoznao Kamdena Hušana u vrtiću, dva dječaka odmah su postali najbolji prijatelji. Uprkos tome što je Kamden u invalidskim kolicima, Pol ga nikada nije doživljavao manje vrijednim i drugaćijim od drugih prijatelja, a onda je odlučio i da za svog najboljeg druga prikupi novac za nova kolica, koja će mu olakšati kretanje. Kamden, koji živi u Poveju u Kaliforniji, rođen je sa tumorom na Th2 i Th3 pršljenovima, a tumor je bio toliko velik da se formirao oko kičmenog stuba. Iako je posle tri operacije tumor odstranjen, Kamden je ostao paraplegičar i kreće se pomoću invalidskih kolica, koja su teška, a on ponekad ima poteškoća da ih gura i upravlja

njima. Kada su njih dvojica bili na izletu, kolica su zapela i prevrnula se, a Kamden je pao iz njih. Pol je odlučio da nešto uradi. Pošto Hušanovi nemaju novac za nova kolica, a državna zdravstvena služba „Mediker“ pokriva troškove za jedna kolica svakih pet godina, Pol je rekao majci da želi da nabavi nova kolica za Kamdena. Bez znanja svog najboljeg prijatelja i njegove porodice, Pol je na sajtu Go Fund Me pokrenuo akciju prikupljanja novca za nova kolica koja bi mogla da budu potpuno prilagođena svim Kamdenovim potrebama. Za dvije nedelje prikupio je 5.455 dolara, uveliko premašivši prvobitni cilj od 3.900 dolara.

MJERA ZDRAVLJA

Bilo jednom jedno selo u kojem su svi stanovnici šepali na desnu nogu. Jednog dana u selo dođe stranac i nastani se tu. No, taj stranac imao je jednu "manu", imao je, naime, obje noge zdrave. Nakon izvjesnog vremena, seljani počeše da ga zagledaju ispod oka. Ubrzo potom, počeše ga i izbjegavati. A na kraju se skupiše da rasprave o novonastalom "problemu". Poslije kratkog dogovora donešoše i odluku. Slijedećeg dana uhvatiše stranca i motkama, štapovima i palicama smrskaše mu desno koljeno.

"E sad si zdrav kao i mi", rekoše mu. Biti prilagođen duboko bolesnom društvu nije mjera zdravlja.

Džidu Krišnamurti

AH, TA USAMLJENOST

Mnogi mladi ljudi s invaliditetom kažu da su usamljeni, a jedan od razloga mogao bi biti to što drugi izbjegavaju razgovarati s njima. Istraživanje koje je provela dobrotvorna udruga "Sense" na 2000 ljudi pokazala je da gotovo 75 posto mlađih ljudi pati od usamljenosti. Molly i Ellen mlađe su djevojke koje obje imaju Usher sindrom, što znači da su rođene sa oštećenjem sluha, a u pubertetu su počele gubiti i vid. "Dijagnozu sam dobila s 12, tako da sam imala i mnogo drugih problema. Hormoni su mi ludovali, kao i svakoj drugoj dvanaestogodišnjakinji, htjela sam biti što sličnija svojim vršnjakinjama", rekla je Molly Watt (23) za Newsbeat. Nije joj smetalo to što je jedina cura u razredu sa oštećenim sluhom. "Navikla sam na to i nisam znala za ništa drugo, bila sam dobro socijalizovana i imala sam puno prijatelja. Ali onda sam od klinke koja ne čuje postala ona koja će i oslijepiti",

sve mobilniji ja sam imala osjećaj da je meni moja pokretnost oduzeta", kazala je Ellen. Čak ako bi otisla na zabavu s prijateljima mučila se s komunikacijom, a imala je osjećaj da se ne može pouzdati u ljude. "Nisam znala kakvu pomoći da tražim, a oni nisu znali kako da mi pomognu". Zato joj je postalo lakše samo odbijati pozive, a nakon nekog vremena pozivi su prestali stizati. Molly se slaže da su joj stvari postale teže kada je postala malo starija. Sa 17 godina, kada su svi njezini prijatelji krenuli na vozački, osjetila se izostavljenog. "Jedva sam čekala vlastitu neovisnost i jedina stvar koja me održavala na životu je spoznaja da ću s 18 godina moći piti. No, i tamo je bilo prepreka, kad imate Usher sindrom imate noćnu sljepoću, a van se izlazi po mraku", objasnila je Molly. I tada je spoznala tko su joj pravi prijatelji, oni koji su svejedno išli s njom vani i nisu se ponašali kao da im je na

prisjeća se Molly. Kaže kako je tada spoznala tko su joj pravi prijatelji - oni koji su se zajedno s njom borili kako bi shvatili o kakvoj se bolesti radi. "Ali ne želim sjediti i pričati o svom sindromu cijeli dan, želim da se prema meni odnose kao prema normalnoj osobi", zaključila je Molly. Ellen Watson (21) dijagnozu je dobila nešto kasnije, kada je imala 16 godina. U to joj je doba druženje s vršnjacima i upoznavanje novih ljudi bila najbitnija stvar na svijetu. "Dok su moji prijatelji išli na vozački, putovali na glazbene festivalne, išli na putovanja, bili su

teret. Obje djevojke su u svojim dvadesetima i kažu da su manje izolovane nego što su bile. "Jako sam sretna što sam naišla na izvrsnu podršku i s vremenom sam ponovno uspostavila mobilnost, a moji prijatelji su me čekali", ispričala je Ellen. "Ali znam da to nije slučaj sa svima. A osjećaj izolacije mi je bio jedan od najgorih osjećaja na svijetu. U nekim trenucima sam se osjećala kao da ne postoji izlaz, a srce mi se slama kad čujem da postoje mlađi ljudi s invaliditetom koji se osjećaju isto tako", zaključila je Ellen.

SYLVESTER STALLONE

Rodio se 1946. godine u četvrti Hell's Kitchen u New Yorku, u obitelji frizera Franka Stallonea i majke Jackie, astrologinje i promotorice ženskog hrvanja. Iako je bio

isključen iz 14 škola, zbog atletskih sposobnosti stiče stipendiju za američki koledž u Švicarskoj, a kasnije stiče diplomu i na sveučilištu u Miamiju. Na filmu je debitirao 1971. godine u filmovima "Klute" i "Bananas". Budući da nije želio biti zapažen isključivo kao glumac, 1976. godine završio je, navodno u tri dana, scenarij o usponu anonimnog boksača, za Oscarom nagrađeni film "Rocky", kojim stiče veliku popularnost. Film je bio nominovan za Oscara u deset kategorija, a osvojio je nagradu za najbolji film. Pri porođaju oštećeni su mu nervi lica. Obraz, usne i jezik ostali su paralizovani. Kada je imao jedanaest godina, roditelji su mu prolazili kroz tešku krizu i na kraju su se razveli. Za svojih trinaest godina, promijenio je više od deset škola, zbog lošeg ponašanja. U školi su ga vršnjaci stalno zadirkivali zbog nerazgovijjetnog govora, vrijeđali ga i tukli. Do 24. godine čistio je ćelije u zoološkom vrtu, radio kao portir i čuvar u noćnom restoranu. Sanjao je da postane glumac, posjetio je više od 300 studija, svaki po četiri puta, ali su ga odbijali, zbog njegovog nerazgovijjetnog govora, нико nije želio da mu da ulogu glavnog glumca. Kada je imao 24 godine, zbog slabe finansijske situacije, glumio je u

porno filmovima. U svojoj tridesetoj godini, prodao je sav nakit svoje supruge, takođe zbog finansijske krize i ona ga napušta, zajedno sa njihovom jednogodišnjom kćerkom. Prodao je i svog psa za samo 50 dolara, jer nije imao čime da ga hrani. Iste godine, sjedio je sa društvom u jednom lokalnom baru i gledao boks meč. To ga je inspirisalo i u roku od dva

dana napisao je scenario za film koji je uspio da proda za 25.000 dolara, pod uslovom da se pojavi u glavnoj ulozi. Film je stekao veliki uspjeh širom svijeta i donio mu više od milion dolara. Taj film zove se "Rocky", a ovaj dječak je Sylvester Stallone.

ŠARENA STRANA

Dolazi Muž kući i sa vrata pita ženu:

- Draga, šta ima za ručak?
- Ništa! odgovara žena.
- Kako ništa? I jučer je bilo ništa!
- Pa kuhala sam za dva dana.

Kaže mama sinu:

“Sine hajde malo uči, ostavi taj telefon.”

Sin odgovara:

“Ali mama, znam sve.”

Mama ga upita:

“Kako se zove kula u Parizu?”

Sin:

“Afonova kula.”

- Dobro daj jedan hljeb... Pruži joj 3 KM, a radnica mu vrati 1 KM.

Čovjek ponovo upita:

- Šta je sad ovo?

Radnica:

- Nema hljeba.

Tata... daš mi 20 evrića
ako ti kažem ko spava sa
mamom kada nisi tu???

- Evo ti 50... reci!

Pa... JA!

*Doktore boli me lijeva noga.
-To ti je od starosti.
-Pa i desna je isto godište pa ne boli!*

NEMA UDOVA, ALI NI GRANICA

Rođena je bez udova, ali se još od malih nogu bavi sportom. Lindsay Hilton (31) iz Nove Škotske, kanadske pokrajine, ustrajna je u svom cilju i snovima - bavljenju CrossFitom i ragbijem.

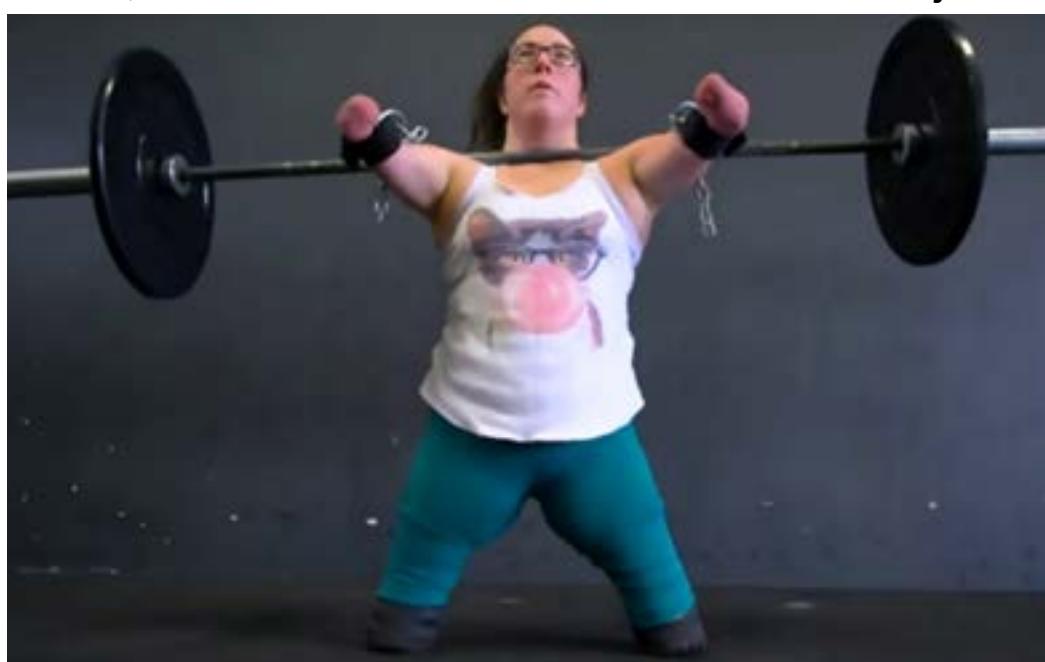

Još kao djevojčica naučila je plivati, skijati i igrati ragbi, a nakon nekoliko godina u lokalnoj teretani otkrila CrossFit, multifunkcionalni trening visokog intenziteta. "Ne mogu stalno kukati da nemam ruke i noge jer ionako to ne mogu promijeniti. Volim se suočavati s novim izazovima i dokazati sebi da sam jača", kazala je Lindsay. U ranoj dobi je nosila proteze, ali ih je s vremenom odbacila jer je

shvatila da može raditi dosta toga i bez njih. Danas bez problema radi čučnjeve, sklebove i mrtvo dizanje, a vježba s težinama većim od 70 kilograma. Za poređenje, njena tjelesna težina je 50 kilograma. "Bila sam u strahu da neću moći živjeti ovako, ali sam s vremenom shvatila da mogu. Sve dok imam volje i želje, želim vježbati i motivirati ostale. Moj životni moto je: "Samo pokušavaj i pokušavaj", ustrajna je Lindsay. Prije četiri godine upoznala je i sadašnjeg dečka, a velika podrška joj je i trener s kojim vježba pet puta sedmično u lokalnoj teretani.

Ovo je prekrasna životna priča koja pokazuje da je uz snagu volje sve moguće...

Radiosarajevo.ba

20 GODINA SA VAMA